

Beslutning om utelukkelse av Glencore plc fra investeringsporteføljer

8. desember 2015

Innledning

Glencore plc (heretter, "Glencore") er et av verdens største gruve- og tradingselskaper. Selskapet er registrert i Jersey, har hovedkvarter i Sveits¹ og driver virksomhet i over 50 land.² Glencore er børsnotert i London, Hong Kong og Johannesburg.³ KLP og KLP-fondene hadde investeringer i Glencore for til sammen ca. 85,5 millioner norske kroner i aksjer og 126 millioner i obligasjoner per 31. desember 2014.

Utelukkelse begrunnes av en uakseptabel risiko for at Glencores oljeleting utenfor kysten til Vest-Sahara bryter med grunnleggende etiske normer. Glencore er i tillegg verdens tredje største kullprodusent, målt i volum. Dette utgjør derimot omkring 22 prosent av selskapets inntekter og diskuteres ikke videre i denne tilrådingen.⁴

Hendelse og selskapets involvering

Glencore annonserte i en investor presentasjon den 10. september 2013 at selskapet er operatør for Boujdour Offshore Shallow, med en "participating interest" på 38,25% prosent.⁵ Videre annonserte Glencore i en presentasjon fra mai 2014 at selskapet også har en "participating interest" på 18,75 prosent i Fom Ognit Offshore.⁶ Presentasjonene beskriver blokkene som en del av Marokko,⁷ men ved nærmere undersøkelse av kartet fra mai-presentasjonen oppdaget NGOen Western Sahara Resource Watch (WSRW) at både Boujdour og Fom Ognit ligger

¹ Glencore, "Investors: Shareholder FAQs". URL: <http://www.glencore.com/investors/shareholder-centre/shareholder-faqs/>.

² Glencore, "Who We Are: What We Do". URL: <http://www.glencore.com/who-we-are/what-we-do/>.

³ Glencore, "Who We Are: Our Story". URL: <http://www.glencore.com/who-we-are/our-business-at-a-glance/our-story/>.

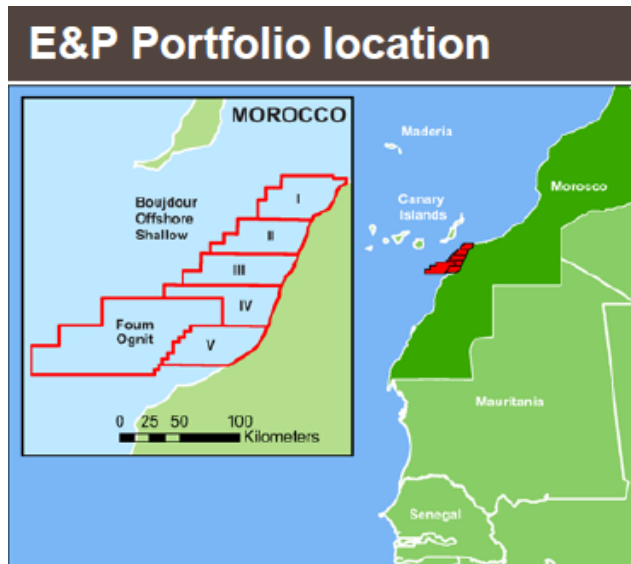
⁴ Trucost data, arkivert hos KLP.

⁵ Glencore, *Investor Day Presentation*, 10 september 2013, s. 5. URL: http://www.wsrw.org/files/dated/2014-09-29/glencore_presentation_10.09.2013.pdf.

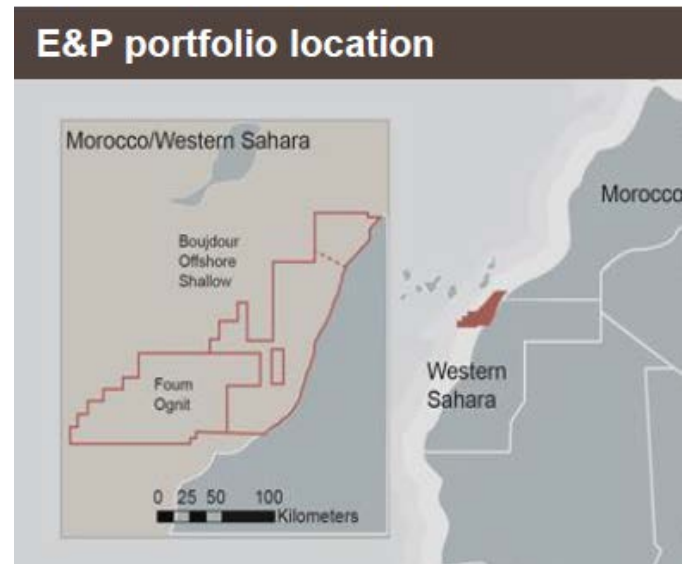
⁶ Glencore, *2014 Global Metals, Mining & Steel Conference*, Bank of America Merrill Lynch, Miami, mai 2014, s. 21. URL: http://www.wsrw.org/files/dated/2014-09-29/glencore_presentation_13.05.2014.pdf.

⁷ Ibid; og Glencore, *Investor Day Presentation*, 10 september 2013, s. 5.

utenfor kysten til Vest-Sahara.⁸ Dette bekreftet Glencore i en investor presentasjon i desember 2014, hvor lisensene Boujdour Offshore og Foug Ognit omtales som "Morocco/Western Sahara".⁹ Bildet fra presentasjonene fra henholdsvis mai og desember 2014 finnes under:

Glencore presentasjon, mai 2014

Glencore presentasjon, desember 2014

Som vist over har Glencore nå rettet feilen i kartet hvor hele Vest-Sahara identifiseres som en del av Marokko. Glencores eierinteresser i Boujdour Offshore og Foug Ognit eies av Glencore Exploration and Production (Morocco) Ltd.,¹⁰ et datterselskap av Glencore.¹¹ I samtaler med KLP bekrefter selskapet at de foretar leteaktiviteter, dog uten å bore brønner.¹²

⁸ Western Sahara Resource Watch, *Glencore with 2 Licences Off Occupied Western Sahara*, 15 oktober 2014. URL: <http://www.wsrw.org/a105x2964>.

⁹ Glencore, *Investor Day Presentation*, 10 desember 2014, s. 3. URL: http://www.glencore.com/assets/media/doc/speeches_and_presentations/glencore/2014/GLEN-Investor-Day-2014-Oil-final.pdf.

¹⁰ Office national des hydrocarbures et des mines (ONHYM), *List of Partners*, <http://www.onhym.com/en/partnership-and-cooperation/list-of-partners.html> (siste besøk 30 oktober 2015).

¹¹ Hverken Glencores årsrapport for 2014 eller selskapets nettside nevner hvorvidt Glencore Exploration and Production (Morocco) Ltd. er et heleid datterselskap av Glencore. Da Glencores investor presentasjoner derimot omtaler lisensene som "Glencores" investeringer legger KLP til grunn at Glencore Exploration and Production (Morocco) Ltd. er et heleid datterselskap av Glencore.

¹² Telefonsamtale mellom Glencore og KLP (5 juni 2015).

Om Vest-Sahara

I henhold til FN-paktens bestemmelser er Vest-Sahara et ikke-selvstyrt område.¹³ Marokko hevder suverenitet over territoriet og har inngått avtaler med private aktører om utvinning av Vest-Saharas ressurser, blant annet, fosfat, fisk og olje (offshore). Den internasjonale domstolen i Haag (ICJ) avviste Marokkos krav om suverenitet i 1975¹⁴ og landet er ikke ansett som administrator i henhold til FN-paktens bestemmelser. Som rettmessig administrator av området ville Marokko i henhold til FN-paktens artikkel 73 være forpliktet til bl.a. å “ensure, with due respect for the culture of the peoples concerned, their political, economic, social and educational advancement...” og til å “develop self-government, to take due account of the political aspirations of the peoples...”

KLP og KLP-fondene har per dags dato utelukket flere selskaper knyttet til ressursutvinning i Vest-Sahara: Total S.A. (utelukket i 2013), Agrium Inc. (utelukket i 2014), Potash Corporation of Saskatchewan (utelukket i 2010) og FMC Corporation (utelukket i 2010, utelukkelsen opphevet i 2013).

Det er utelukkelsen av Total S.A. som er mest relevant for denne tilrådingen.¹⁵ I likhet med Glencore driver Total lete- og kartleggingsvirksomhet ("reconnaissance") utenfor kysten til Vest-Sahara. I likhet med Total mener Glencore at deres aktiviteter ikke er i strid med folkeretten, og henviser til den juridiske uttalelsen fra 2002 skrevet av FNs daværende juridisk rådgiver.¹⁶ Denne betenkningen konkluderte at Marokkos kontrakter med selskaper om letevirksomhet utenfor kysten til Vest-Sahara i seg selv ikke var ulovlig, men at videre leting og utvinning måtte skje i tråd med lokalbefolkningens interesser og ønsker for å ikke bryte med de folkerettslige reglene som gjelder for ikke-selvstyrte områder.¹⁷

¹³ Systemet med ikke-selvstyrte områder (Non-Self Governing Territories) ble etablert gjennom FN-pakten i forbindelse med dekolonialisering og for å regulere forholdene for territorier som ikke hadde oppnådd selvstendighet, dvs. kolonier, protektorater og mandat-områder av ulike slag. Se FN-pakten, art. 73, Declaration regarding Non-Self Governing Territories:

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter11.shtml>.

¹⁴ ICJ, Rådgivende uttalelse datert 16. oktober 1975:

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=323&code=sa&p1=3&p2=4&case=61&k=69&p3=5>.

¹⁵ KLP, *Beslutning om utelukkelse fra investeringsporteføljer*, 1 juni 2013. URL:

https://www.klp.no/polopoly_fs/1.23052.1370258706!/menu/standard/file/Total_beslutning030613.pdf.

¹⁶ Telefonsamtale mellom Glencore og KLP (5 juni 2015).

¹⁷ Brev fra FNs juridiske kontor til presidenten for Sikkerhetsrådet, datert 12. februar 2002. S/2002/161, para. 25.

Kilde: FN

Internasjonale standarder

Folkerettslige regler

KLP har drøftet de folkerettslige problemstillingene tidligere, i tilrådingen om utelukkelse av Total S.A.¹⁸ Det er derfor ikke hensiktsmessig å gjenta disse i sin helhet her. KLP viser heller til beslutningen om utelukkelse av Total S.A. Den understreker at selskapenes tolkning av FNs juridisk betenkning fra 2002 er ikke ukontroversielt. Forfatteren av teksten, tidligere FN juridisk rådgiver Hans Corell har også i ettertid skrevet at hans betenkning har blitt misforstått.¹⁹ Han mener at betenkningen gjør det klart at selskaper har en plikt å forsikre at både deres "exploration" så vel som "exploitation" foregår i tråd med lokalbefolkningens interesser og ønsker.²⁰

Marokko har i tillegg sluttet seg til FNs Havrettskonvensjon siden betenkningen ble skrevet.²¹ Dette innebærer at Havrettskonvensjonens bestemmelser i Resolusjon IIIa om rettighetene til lokalbefolkningen i ikke-selvstyrte områder gjelder med forsterkede kraft. Som Etikkrådet for Statens pensjonsfond - utland tidligere påpekte i forhold til denne betenkningen, "i en eventuell rettskildemessig konflikt mellom traktatrett og en rettslig betenkning, vil traktatrett ha forrang framfor sistenevnte."²² Det er også legitimt å spørre om dette gjør at betenkningen fra 2002 er utdatert.²³

FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter

FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter er også relevante for aktiviteter i ikke-selvstyrte områder. Det fremgår av Prinsipp 18(b) at selskaper har et ansvar for å inngå en

¹⁸ KLP, *Beslutning om utelukkelse fra investeringsporteføljer*, 1 juni 2013. URL: https://www.klp.no/polopoly_fs/1.23052.1370258706!/menu/standard/file/Total_beslutning030613.pdf.

¹⁹ Address by Hans Corell, 5 December 2008, Pretoria, South Africa, "The legality of exploring and exploiting natural resources in Western Sahara", s. 239-41. URL: <http://www.havc.se/res/SelectedMaterial/20081205pretoriawesternsahara1.pdf>.

²⁰ Ibid.

²¹ United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea, "Chronological list of ratifications of, accessions and successions to the Convention and the related Agreements as at 3 October 2014 (sist oppdatert 7. januar 2015). URL: http://www.un.org/Depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm.

²² Petroleumsfondets etiske råd, Tilråding om utelukkelse av selskapet Kerr-McGee Corp., 12 april 2005, s. 4. URL: <http://etikkradet.no/files/2014/12/KMG-12-apri-2005-norsk.pdf>.

²³ KLP, *Beslutning om utelukkelse fra investeringsporteføljer*, 1 juni 2013. URL: https://www.klp.no/polopoly_fs/1.23052.1370258706!/menu/standard/file/Total_beslutning030613.pdf

betydningsfull konsultasjon med potensielt berørte parter før selskapet begynner aktiviteter som kan eventuelt føre til negative menneskerettighetskonsekvenser ("*adverse human rights impacts*":

18. In order to gauge human rights risks, business enterprises should identify and assess any actual or potential adverse human rights impacts with which they may be involved either through their own activities or as a result of their business relationships. This process should:

(a) Draw on internal and/or independent external human rights expertise;

(b) Involve meaningful consultation with potentially affected groups and other relevant stakeholders, as appropriate to the size of the business enterprise and the nature and context of the operation.²⁴

Denne type aktsomhetsvurderinger av menneskerettigheter beskrives som "*human rights due diligence*". Oljeleting utenfor Vest-Sahara er ikke uproblematisk i forhold til menneskerettigheter. Artikkel 1 i både FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fastslår retten til selvbestemmelse over naturressurser:

Artikkel 1

- 1. Alle folk har selvbestemmelsesrett. I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.*
- 2. Alle folk kan for å fremme sin egne formål fritt råde over sine naturrikdommer og -forekomster, dog uten å tilsidesette forpliktelser som følger av internasjonalt økonomisk samarbeid, basert på prinsippet om gjensidig nytte, og folkerettens regler. Ikke i noe tilfelle må et folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag.*
- 3. Konvensjonspartene, heri innbefattet de stater som har ansvaret for administreringen av ikke-selvstyrte områder og tilsynsområder, skal arbeide for virkeliggjørelsen av folkenes selvbestemmelsesrett, og skal respektere denne rett i overensstemmelse med bestemmelsene i De Forente Nasjoners Pakt.²⁵*

Selv om prinsippet innhold er generelt, er det forankret i konvensjoner med universell tilslutning.

²⁴ FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, s. 19. URL: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf.

²⁵ FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, Art. 1; FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, art. 1.

Dialog med selskapet

KLP har ved to anledninger vært i dialog med Glencore om Vest-Sahara. Selskapet henviser til FNs juridisk betenkning fra 2002 og forklarer at dette har ligget til grunn for Glencores forståelse av det folkerettslige rammeverket som gjelder. KLP ba Glencore forklare hvordan selskapet vurderte sine aktiviteter i henhold til FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, spesifikt, det at selskaper har et ansvar om å respektere menneskerettigheter. Glencore anser deres vurdering av FNs juridisk betenkning fra 2002 som tilstrekkelig for å oppfylle sitt ansvar i henhold til FNs veiledende prinsipper, men medgir at selskapet ikke har engasjert i konsultasjon med potensielle berørte parter i Vest-Sahara i forkant av investeringen.

Glencore mener at konsultasjon med lokalbefolkningen blir først aktuelt om selskapet beslutter å begynne oljeutvinning. Selskapet vurderer at oljeleting ikke har noe betydelig påvirkning på menneskerettighetssituasjonen i Vest-Sahara. Glencore mener det kun er utvinning som vil kunne føre til negative konsekvenser for menneskerettigheter ("*adverse human rights impacts*").

Vurdering

Etter KLPs syn er det ingen betydelig forskjell mellom Glencores aktiviteter i Vest-Sahara og letevirksomheten til Total som dannet grunnlaget for det selskapets utelukkelse. Det er i tillegg bekymringsverdig at Glencore synes å ha oppgitt mangelfull informasjon om sine aktiviteter, slik at det gikk over ett år før deres involvering i Vest-Sahara ble oppdaget. Det at Glencore vurderte FNs juridisk betenkning i forkant av investeringen viser at selskapet var klar over situasjonen i Vest-Sahara.

Glencore har hittil ikke konsultert med lokalbefolkningen om selskapets aktiviteter. Glencore mener at dette heller ikke er nødvendig på dette stadiet. Glencore hevder at oljeleting ikke vil innebære negative menneskerettighetskonsekvenser. Dette er KLP uenig i. For ikke-selvstyrte områder innebærer selv oljeleting under kontrakt med en okkuperende makt en potensiell krenkelse av rettighetene til den okkuperte befolkningen. Både FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter stadfester retten til selvbestemmelse over naturressurser. Oljeleting uten Sahrawienes tillatelse kan potensielt krenke denne rettigheten. FNs veiledende prinsipper krever ikke at selskaper konsulterer med interessenter kun når det er uten enhver tvil at selskapets aktiviteter kommer til å ha en negativ menneskerettighetspåvirkning på disse. Hensikten med aktsomhetsvurderinger er å kartlegge denne risikoen i forkant. Etter KLPs mening er det åpenbart at selv kartlegging og leting potensielt kan påvirke, negativt, retten til selvbestemmelse over naturressurser. Dermed er det vanskelig å konkludere at Glencore oppfyller sitt ansvar til å respektere menneskerettigheter under FNs veiledende prinsipper.

Oljeleting foretas ikke uten hensikt om eventuell oljeutvinning. Som nevnt i KLPs beslutning om utelukkelse av Total S.A.²⁶ foreligger det en stor risiko for at oppdagelser av naturressurser kan bidra til å forlenge konflikten i Vest-Sahara og KLP har vært konsistent i å utelukke selskaper som utvinner naturressurser i okkupert område. I likhet med vurderingen av Total S.A. konkluderer KLP at det er også grunn til å utelukke selskaper som driver med oljeleting. Det reises stor tvil om aktivitetene kan utføres i tråd med gjeldende folkerettslige krav.

Basert på ovennevnte argumenter og gjennomgang, norske myndigheters oppfordringer og presedens fra tidligere saker vurderer KLP at KLPs og KLP-fondenes investeringene i Glencore plc utgjør en risiko for medvirkning til brudd på grunnleggende etiske normer.

Konklusjon og tilråding

Selskapet Glencore plc utelukkes fra KLP og KLP-fondenes investeringer senest 8. desember 2015.

²⁶ KLP, *Beslutning om utelukkelse fra investeringsporteføljer*, 1 juni 2013. URL: https://www.klp.no/polopoly_fs/1.23052.1370258706!/menu/standard/file/Total_beslutning030613.pdf.